

«ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩ-ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ» (Απρίλιος 2008)

Συγγραφέας: Στ. Δήμας

Με ιδιαίτερη χαρά βρίσκομαι σήμερα μαζί σας, με την ευκαιρία της τετάρτης συνόδου της Ολομελείας της Ευρώ-μεσογειακής Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης. Θα ήθελα από την θέση αυτή να ευχηθώ καταρχάς μια πολύ επιτυχημένη σύνοδο, με καρποφόρες συζητήσεις και χρήσιμα αποτελέσματα. Επιτρέψτε μου να αρχίσω με ορισμένες επιγραμματικές διαπιστώσεις. Τα θέματα του περιβάλλοντος και της ενέργειας είναι αλληλένδετα.

Πρώτα από όλα, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η χρήση της ενέργειας συμβάλλει στην δημιουργία σημαντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων. Είναι γνωστό ότι κυρίως τα ορυκτά καύσιμα, οδηγούν σε ρύπανση του περιβάλλοντος και επιβάρυνση της ανθρώπινης υγείας. Βεβαίως ορισμένες μορφές ενέργειας, μπορούν από την άλλη πλευρά να βοηθήσουν στον περιορισμό των προβλημάτων αυτών και κατά συνέπεια, στην προστασία του περιβάλλοντος. Η ενέργεια δηλαδή αποτελεί μέρος του προβλήματος, όμως συγκεκριμένες επιλογές μας, όπως π.χ. η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας ή η αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, μπορούν να αποτελέσουν μέρος της λύσης. Οι κλιματικές αλλαγές είναι ένα από τα πεδία, στα οποία αναδεικνύεται καθαρά η σχέση ανάμεσα στο περιβάλλον και την ενέργεια. Με αυτήν την αφετηρία, και την σαφή ανάγκη να χαραχθεί ολιστική πολιτική στο μέγα αυτό ζήτημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε φέτος τον Ιανουάριο δέσμη νομοθετικών προτάσεων για την ενέργεια και τις κλιματικές αλλαγές, που υποδέχτηκαν πολύ θετικά οι Ευρωπαίοι ηγέτες στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η αντιμετώπιση της παγκόσμιας απειλής των κλιματικών αλλαγών απαιτεί τεράστια προσπάθεια τόσο στο εσωτερικό των κρατών μας όσο και στο διεθνές επίπεδο.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτήν την προσπάθεια είναι πρωταγωνιστικός. Πρέπει όμως να επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον μας και στην αντιμετώπιση των συνεπειών των κλιματικών αλλαγών σε συγκεκριμένες περιοχές

του πλανήτη, όπως στη Μεσόγειο που όλοι γνωρίζουμε ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτη. Απαιτείται λοιπόν η ενδυνάμωση της συνεργασίας μας στη Μεσόγειο. Η Ευρώ-μεσογειακή συνεργασία αποτελεί εξαιρετικό βήμα διαλόγου, συνεργασίας και ανάπτυξης συγκεκριμένων πρωτοβουλιών. Γενικότερα, από την Αθήνα ως την Αλεξάνδρεια, και από το Μαρακές ως τη Βενετία, η συνεργασία για τις κλιματικές αλλαγές και την ενέργεια πρέπει να εκτείνεται και να περιλαμβάνει τις κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια, τις επιχειρήσεις και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Αξίζει ακόμη, να αναφερθεί ότι στην τελευταία συνάντηση των Μερών της Σύμβασης της Βαρκελώνης, το θέμα των κλιματικών αλλαγών απετέλεσε επίκεντρο των συζητήσεων. Επίσης, στην Τυνησία στα τέλη της περασμένης χρονιάς διοργανώθηκε μεγάλη διεθνής συνάντηση «αλληλεγγύης» για τις κλιματικές αλλαγές. Αυτές είναι θετικές εξελίξεις, που δείχνουν ότι το ζήτημα των κλιματικών αλλαγών αποκτά ολοένα μεγαλύτερη πολιτική σημασία στην ζώνη της Μεσογείου.

Πυλώνα της πολιτικής μας για τις κλιματικές αλλαγές αποτελεί ασφαλώς η προσπάθεια μείωσης των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο. Εξίσου σημαντικό πυλώνα όμως αποτελεί και η αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, που ήδη έχει συντελεσθεί. Αυτό σημαίνει δηλαδή, ότι ακόμη και αν μειώσουμε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε την άνοδο της θερμοκρασίας στα διάφορα σημεία του πλανήτη και την αποσταθεροποίηση του κλίματος. Οι δυσμενείς συνέπειες του φαινομένου του θερμοκηπίου γίνονται πλέον ορατές. Αυτό που ονομάζουμε λοιπόν προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες αποτελεί κρίσιμο πεδίο της πολιτικής μας. Αφορά δε στις περιοχές του πλανήτη που επηρεάζονται και δοκιμάζονται περισσότερο από τις κλιματικές αλλαγές. Μια από αυτές είναι, όπως προανέφερα, και η Μεσόγειος. Μόλις πριν από δύο εβδομάδες υπεβλήθη από την Επιτροπή και τον Ύπατο Εκπρόσωπο για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας και συζητήθηκε διεξοδικά στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ένα σημαντικό κείμενο για τις απειλές και επιπτώσεις για την διεθνή ασφάλεια από τις κλιματικές αλλαγές.

Οι συγκρούσεις για την εξασφάλιση πλουτοπαραγωγικών πόρων θα οξύνονται. Η έλλειψη νερού, η απώλεια καλλιεργήσιμης γης, η μείωση διαθέσιμων τροφών θα απειλήσουν την σταθερότητα χωρών και κυβερνήσεων. Στη Μέση Ανατολή το πρόβλημα των υδάτινων πόρων είναι ήδη υπαρκτό. Μια ακόμη μεγαλύτερη μείωση των λιγοστών αποθεμάτων νερού θα δημιουργήσει σοβαρότατες

υδρο-πολιτικές εντάσεις και κρίσεις. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα απειλήσει παράκτιες περιοχές, με αποτέλεσμα τη μετακίνηση πληθυσμών και τη δημιουργία περιβαλλοντικών προσφύγων. Η Βενετία ακόμη και το Δέλτα του Νείλου θα απειληθούν. Η Μεσόγειος και η Ευρώπη υπερθερμαίνονται με ταχύτερους ρυθμούς από το μέσο όρο παγκοσμίως. Αν η θερμοκρασία στον πλανήτη γενικά ανέλθει κατά μέσο όρο 3 ή 4 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με εκείνη του τέλους του 20ού αιώνα, τότε στη νότιο-ανατολική Ευρώπη είναι πολύ πιθανό να ανεβεί κατά 4 ή 5 βαθμούς Κελσίου. Οι συνέπειες σε αυτήν την περίπτωση θα είναι ανυπολόγιστες. Θα υπάρξουν πρόωροι θάνατοι ανθρώπων από την υπερβολική ζέστη, ο τουρισμός θα δεχθεί τεράστιο χτύπημα, θα ενταθεί το φαινόμενο της λειψυδρίας, θα πολλαπλασιασθούν οι πυρκαγιές, θα υπάρξει απώλεια της πανίδας και χλωρίδας και της βιοποικιλότητας, θα υπάρξει ερημοποίηση. Ιδιαίτερα, τα νότια κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα υποστούν σε μεγάλο βαθμό συνέπειες παρόμοιες με εκείνες που θα υποστούν και οι άλλες χώρες της Μεσογείου.

Όπως προανέφερα στο θέμα των κλιματικών αλλαγών, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πρωταγωνιστικό ρόλο σε διεθνές επίπεδο. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι το ζήτημα αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα, και ως τέτοιο, απαιτεί παγκόσμια λύση. Στο Μπαλί, στη Σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα, πετύχαμε τους στόχους που είχαμε θέσει ως Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχίζουν πλέον οι διαπραγματεύσεις για μια νέα διεθνή συμφωνία, που πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί ως το τέλος του 2009, με σαφές χρονοδιάγραμμα και συμμετοχή όλων. Θα έχουμε πολλή δουλειά και δύσκολη διαπραγμάτευση τα προσεχή δύο χρόνια.

Γνωρίζουμε όμως ότι η αξιοπιστία, ο πρωταγωνιστικός ρόλος και η ως εκ τούτων αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διεθνές επίπεδο θα κριθεί και από τα μέτρα που λαμβάνει στο εσωτερικό της. Τον Μάρτιο του 2007, οι Ευρωπαίοι ηγέτες δεσμεύτηκαν να μειώσουν τις εκπομπές της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 30% ως το 2020, με την προϋπόθεση ότι και οι άλλες ανεπτυγμένες χώρες θα κάνουν το ίδιο στο πλαίσιο της νέας διεθνούς συμφωνίας. Όσπου να συναφθεί η νέα συμφωνία, η Ένωση μονομερώς έχει δεσμευθεί να μειώσει τις εκπομπές της κατά τουλάχιστον 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, ως το 2020, και αυτό ανεξάρτητα από το τι θα κάνουν οι άλλες χώρες. Ακριβώς για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι του περσινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 23 Ιανουαρίου σημαντική δέσμη μέτρων για τις κλιματικές αλλαγές και την ενέργεια.

Χωρίς να υπεισέλθω στις λεπτομέρειες, θα αναφέρω μόνο ότι περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων: νομοθετικές ρυθμίσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για το κοινοτικό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου.

Υπενθυμίζω απλώς ότι το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής, που βασίζεται στους μηχανισμούς της αγοράς, αποτελεί κεντρικό μέσο άσκησης της κλιματικής μας πολιτικής και καλύπτει το 50% περίπου των εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρόταση για δίκαιη κατανομή βαρών επί τη βάση του κατά κεφαλή ΑΕΠ, σχετικά με τις προσπάθειες που πρέπει να καταβάλουν τα κράτη-μέλη για μειώσεις εκπομπών στους τομείς της οικονομίας που δεν καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας, πρόταση για την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% ως το 2020, πρόταση για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της εξοικονόμησης ενέργειας κατά 20% ως το 2020, πρόταση για τη διαμόρφωση νομικού πλαισίου σχετικά με την γεωλογική δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα.

Θέλω να τονίσω στο σημείο αυτό ότι οι στόχοι που έχουμε θέσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι φιλόδοξοι, αλλά μπορούμε να τους πετύχουμε. Και ακόμη, να υπογραμμίσω ότι η δέσμη αυτή προτάσεων για την ενέργεια και το κλίμα είναι απολύτως συμβατή με την οικονομική μας ανάπτυξη, ενώ δεν δημιουργεί πολύ μεγάλο οικονομικό κόστος για τους πολίτες της Ένωσης.

Πέρα από τις κλιματικές αλλαγές, η Μεσόγειος αντιμετωπίζει μια σειρά από μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Υπάρχει τεράστια έκταση θαλάσσια ρύπανση από τις βιομηχανίες, τα αστικά λύματα και από τη ναυτιλία. Ακόμη, τα παράλια της Μεσογείου έχουν υπερδομηθεί. Με σημερινές εκτιμήσεις, το 50% των ακτών της Μεσογείου θα έχουν κτισθεί ως το 2025- δηλαδή σε 17 μόνο χρόνια από σήμερα. Αυτό θα σημάνει μεταξύ άλλων την καταστροφή των οικοσυστημάτων στα παράλια, και μια άνευ προηγουμένου απειλή εξαφάνισης της βιοποικιλότητας. Αυτή η υποβάθμιση και η συνεχιζόμενη καταστροφή του περιβάλλοντος εκτιμάται ότι σε ορισμένα κράτη της Βορείου Αφρικής θα δημιουργήσει ένα πολύ μεγάλο κόστος ισοδύναμο περίπου με το 3% του ΑΕΠ, κάτι ασφαλώς δυσβάστακτο για τις οικονομίες των κρατών της περιοχής.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν γνωρίζουν σύνορα. Είναι ευθύνη και συμφέρον μας να τα αντιμετωπίσουμε από κοινού. Η περιβαλλοντική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται στα κράτη-μέλη της, και εξασφαλίζει με αποτελεσματικότητα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος. Το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο βεβαίως εφαρμόζεται μόνο στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τους εταίρους μας στη Μεσόγειο έχουμε σχέση συνεργασίας. Ισχυρή μας βούληση είναι να προωθήσουμε ακόμη περισσότερο την ευρώ-μεσογειακή σχέση συνεργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος. Από την σκοπιά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα ήθελα να επισημάνω ότι έχουμε στην διάθεσή μας τρία, τουλάχιστον, μέσα ώστε να ενισχύσουμε αυτήν την εταιρική σχέση:

Πρώτο, το χρηματοδοτικό μέσο για την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας (European Neighbourhood and Partnership Instrument - ENPI). Βεβαίως, πρέπει να υπομνησθεί ότι το κόστος αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων της Μεσογείου είναι πάρα πολύ υψηλό, ενώ οι χρηματοδοτικοί αυτοί πόροι είναι περιορισμένοι. Απαιτείται για το λόγο αυτό καλή, και θα πρόσθετα έξυπνη, επιλογή

των χρηματοδοτούμενων έργων, ώστε να ανταποκρίνονται στους σχεδιασμούς και τις ανάγκες των εταίρων μας στη Μεσόγειο με πολλαπλά οφέλη.

Δεύτερο, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπειρίας. Είναι ισχυρό μέσο στα χέρια μας, που μπορεί να αξιοποιηθεί εύκολα, και αφορά σε πολλούς τομείς, όπως π.χ. είναι η παροχή συμβουλών για την εξασφάλιση δανείου από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Τρίτο, τον πολιτικό διάλογο. Η ευρώ-μεσογειακή συνεργασία μας προσφέρει μεγάλες δυνατότητες να επεκτείνουμε τον διάλογο για τα θέματα περιβάλλοντος, ώστε να προσεγγίσουμε ένα ευρύτερο ακροατήριο-και όχι μόνο εκείνο των υπουργείων περιβάλλοντος. Απόδειξη τούτου άλλωστε είναι και η σημερινή μας συνάντηση. Πέρα από αυτό, μας επιτρέπει να στείλουμε πολιτικά μηνύματα για σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα. Στο πλαίσιο αυτό, έχουμε παροτρύνει ήδη τους εταίρους μας στη Μεσόγειο να επικυρώσουν το πρωτόκολλο του Κιότο. Και ανανεώνουμε το μήνυμα αυτό σε εκείνους που δεν το έχουν επικυρώσει ακόμη.

Εδώ θα ήθελα να αναφέρω και τη μεγάλη πρωτοβουλία που έχουμε εξαγγείλει

και δρομολογήσει για την Μεσόγειο, τον ευρώ-μεσογειακό «Ορίζοντα 2020». Σκοπός του «Ορίζοντα 2020» είναι η αντιμετώπιση των κύριων πηγών ρύπανσης της Μεσογείου μας, και στρέφεται γύρω από τέσσερις άξονες :

- έργα για περιορισμό της ρύπανσης,
- ενίσχυση των διοικητικών δυνατοτήτων των παράκτιων κρατών,
- ενίσχυση της έρευνας,
- έλεγχο και παρακολούθηση της κατάστασης του περιβάλλοντος της Μεσογείου.

Τέλος, έχει μεγάλη σημασία ότι στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσθηκε να αναπτυχθούν μέσα σε ένα κοινό πλαίσιο η Ευρώ-Μεσογειακή Διαδικασία και η «Μεσογειακή Ένωση». Τα οφέλη που θα προκύψουν πιστεύω ότι θα είναι πολλά για τον τομέα του περιβάλλοντος, αλλά και ευρύτερα.

Ο δικός σας ρόλος ως κοινοβουλευτικών από τις χώρες της Μεσογείου είναι πολύ σημαντικός για την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου. Και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ρόλος και η συμβολή των Μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι καθοριστικός για την ενίσχυση των περιβαλλοντικών μας προτεραιοτήτων, για τη βελτίωση των νομοθετικών μας πρωτοβουλιών και προτάσεων, για την ενίσχυση του προϋπολογισμού και των χρηματοδοτικών μας μέσων.

Το περιβάλλον της Μεσογείου βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση. Όλες οι μελέτες που έχουμε στα χέρια μας δείχνουν ότι τα τελευταία 30 χρόνια, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έχουν γίνει - και γίνονται, η κατάσταση επιδεινώνεται. Χρειάζεται πολιτική βούληση. Αυτό που πρέπει να γίνει όσο το δυνατό πιο γρήγορα είναι η περιβαλλοντική προστασία της Μεσογείου να αποτελέσει πολιτική προτεραιότητα πρώτης γραμμής, ώστε να μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι κίνδυνοι και οι απειλές που διαγράφονται.

Γιατί κατεστραμμένο περιβάλλον σημαίνει κατεστραμμένη οικονομία. Ας αναλογισθούμε μόνο την τροχοπέδη που θα μπορούσε να αποτελέσει για την

τουριστική, και επομένως οικονομική, ανάπτυξη των περιοχών της Μεσογείου μια περιβαλλοντική καταστροφή. Πρέπει ακόμη να διαλυθούν μύθοι σύμφωνα με τους οποίους η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί πολυτέλεια ή εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη. Τέτοια διλήμματα δεν υπάρχουν. Αντιθέτως, μάλιστα, οικονομική ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία πρέπει να συμβαδίζουν πάντοτε σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Ειδικότερα, στο σημείο αυτό θα ήθελα να ενθαρρύνω τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους από τις Χώρες της Μεσογείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξακολουθήσουν την προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος. Ο ρόλος σας είναι καθοριστικός.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να συγχαρώ την Συνέλευση, η οποία φέρνει κοντά τις δύο πλευρές της Μεσογείου, για την εξαιρετική προσφορά της στο θέμα του περιβάλλοντος. Ως (παλιός) κοινοβουλευτικός και ο ίδιος γνωρίζω τη δύναμη των Κοινοβουλίων. Η Μεσόγειος είναι η κοινή μας κληρονομιά. Είναι η κοιτίδα του πολιτισμού μας. Πρέπει να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, ώστε να αναστρέψουμε την αρνητική πορεία και να διασφαλίσουμε την προστασία της για μας και τις μελλοντικές γενιές. Είμαι σίγουρος ότι θα πετύχουμε τους στόχους μας.

Ομιλία στην Ευρω-μεσογειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση που έγινε στην Αθήνα στις 28 Μαρτίου 2008.